

माता व बालमृत्यु अन्वेषणा संदर्भात राज्यस्तरीय
कृती दल (State Level Task Force)
स्थापन करण्याबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सार्वजनिक आरोग्य विभाग
शासन निर्णय क्रमांक आरसीएच-१२२५/(ई-ऑ.क्र.११०३५४०) प्र.क्र. ०७/कु.क. -२
१० वा मजला, बी विंग, गो. ते. रुग्णालय संकूल इमारत,
नवीन मंत्रालय, लो. टि. मार्ग, मुंबई -०९
दिनांक: ०९ जुलै, २०२५

वाचा -

- १) सार्वजनिक आरोग्य विभाग शासन निर्णय क्रमांक- आरसीएच २०१०/प्र.क्र.२८/
आरोग्य ७-ब, दि.४/१०/२०१०
- २) केंद्र शासन आरोग्य व कुटुंब कल्याण मंत्रालय Child Death Review Operational
Guidelines -२०१४

प्रस्तावना -

राष्ट्रीय आरोग्य अभियानांतर्गत बालमृत्यु कमी करणे हे एक प्रमुख उद्दिष्ट आहे. नवजात, अर्भक आणि बालमृत्यु रोखण्यासाठी राष्ट्रीय कार्यक्रमात बहुआयामी, पुराव्यावर आधारित धोरणे अवलंबण्यात आली आहेत. गेल्या तीन वर्षात अर्भक आणि पाच वर्षाखालील बालमृत्युंमध्ये सातत्याने घट दिसून आली आहे. तथापि, राज्यांमध्ये प्रगती एकसारखी नाही आणि २०११ च्या वार्षिक आरोग्य सर्वेक्षणासारख्या अलीकडील सर्वेक्षणांवरून राज्यांतर्गत (जिल्हा-आंतर-जिल्हा) फरक देखील स्पष्टपणे दिसून येतो. विशिष्ट भौगोलिक क्षेत्र आणि लोकसंख्या यातील नवजात आणि ५ वर्षांपेक्षा कमी वयाच्या मुलांमध्ये मृत्युदर निर्माण करणारी वैद्यकीय आणि पद्धतशीर कारणे जाणून घेणे आवश्यक आहे. जिल्ह्यांमध्ये आणि राज्यांमध्ये वार्षिक नियोजन प्रक्रियेत स्थानिक संदर्भ लक्षात घेणे आणि स्थानिक आजारपण आणि मृत्युदराच्या नमुन्यांवर आधारित प्रमुख बाल आरोग्य धोरणांच्या अंमलबजावणीला प्राधान्य देणे देखील आवश्यक आहे. त्यामुळे बालमृत्यूंना कारणीभूत असलेल्या घटनांचा क्रम तपासणे, त्यांच्या नोंदी घेणे आणि या नोंदीवरून अन्वेषण व विश्लेषण करून निष्कर्ष काढणे आणि त्यावर उपाययोजना करणे तद्वतच गरोदरपणात व प्रसूती दरम्यान द्यावयाच्या सेवांमध्ये गुणवत्तापूर्ण सुधारणा तसेच मातांमधील आजारांचे व मृत्यूंचे प्रमाण कमी करता येणे शक्य आहे. आरोग्य संस्थेमधील व गाव पातळीवरील घरी होणाऱ्या माता मृत्यूंसाठी आढळून येणाऱ्या विविध कारणांवर उपाययोजना करण्यासाठी धोरणात्मक निर्णय व नियोजन करण्यासाठी माता मृत्यू अन्वेषण हे एक महत्वाचे साधन आहे. त्यामुळे राज्यातील माता व बालमृत्यू अन्वेषणाकरिता राज्यस्तरीय कृती दल (State Level Task Force) स्थापन करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय

राज्यातील माता व बालमृत्यू अन्वेषणाकरिता राज्यस्तरीय कृती दल (State Level Task Force) खालीलप्रमाणे गठीत करण्यात आहे.

अनु क्रं.	पदनाम	सदस्यत्वाचा प्रकार
१	मा. सचिव-१, सार्वजनिक आरोग्य विभाग	अध्यक्ष
२	मा. सचिव-२, सार्वजनिक आरोग्य विभाग	उपाध्यक्ष
३	मा. आयुक्त, आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान	सदस्य
४	संचालक, आरोग्य सेवा, मुंबई	सदस्य
५	विभाग प्रमुख, शल्य चिकित्सा, लोकमान्य टिळक महानगरपालिका रुग्णालय (सायन रुग्णालय), मुंबई	सदस्य
६	विभाग प्रमुख, प्रसूती व श्वीरोग तज्ज्ञ, नायर रुग्णालय, मुंबई	सदस्य
७	विभाग प्रमुख, विकृती चिकित्सा, ग्रॅंट वैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई	सदस्य
८	विभाग प्रमुख, भूलतज्ज्ञ, ग्रॅंट वैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई	सदस्य
९	विभाग प्रमुख, औषध वैद्यक, जी.एस.शेठ वैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई	सदस्य
१०	मुत्रविकार तज्ज्ञ, ग्रॅंट वैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई	सदस्य
११	फॅमिली प्लॅनिंग असोसिएशन ऑफ इंडिया, यांचे प्रतीनिधी	सदस्य
१२	फेडरेशन ऑफ ओबस्टेट्रिक्स अँड गायनीकोलोजिस्ट सोसायटी ऑफ इंडिया यांचे प्रतीनिधी	सदस्य
१३	उपसंचालक, बाल आरोग्य, आरोग्य सेवा, (राज्य कुटुंब कल्याण कार्यालय), पुणे	सदस्य
१४	उपसंचालक, आरोग्य सेवा (शुश्रृष्टा), मुंबई	सदस्य
१५	उपसंचालक, आरोग्य सेवा, प्रभारी मंडळ (संबंधित)	सदस्य
१६	विभाग प्रमुख, बालरोग तज्ज्ञ, ग्रॅंट वैद्यकीय महाविद्यालय, मुंबई / बी.जे. वैद्यकीय महाविद्यालय, पुणे	सदस्य
१७	बालरोग तज्ज्ञ, जिल्हा रुग्णालय, पुणे	सदस्य
१८	आयुक्त, एकात्मिक बाल विकास सेवा योजना	सदस्य
१९	प्रतीनिधी, आयएपी (IAP)	सदस्य
२०	प्रतीनिधी, Development Partners- जागतिक आरोग्य संघटना, युनिसेफ इ.	सदस्य
२१	सह संचालक, आरोग्य सेवा, (राज्य कुटुंब कल्याण कार्यालय), पुणे	सदस्य सचिव

२. राज्य स्तरीय कृती दलाची बैठक दर ६ महिन्यांतून एक वेळा आयोजित करणे आवश्यक राहील. राज्य स्तरीय कृती दल जिल्हांच्या बैठकीतील कार्यवृत्तांतावर चर्चा करून शासनास सरणिती धोरण निश्चित करण्यासाठी शिफारस करील.

३. राज्य स्तरीय कृती दलातील अशासकीय सदस्यांना शासनाच्या प्रचलित धोरणानुसार मानधन व प्रवासभत्ता अनुज्ञेय राहील. यावरील खर्च आसीएच पीआयपी मध्ये त्या-त्या वर्षीच्या मंजूर अनुदानातून भागविण्यात यावा.

४. या शासन निर्णयाच्या दिनांकापासून सार्वजनिक आरोग्य विभाग शासन निर्णय क्रमांक-आरसीएच २०१०/प्र.क्र.२८/आरोग्य ७-ब,दि.४/१०/२०१० हा शासन निर्णय अधिक्रमीत करण्यात येत आहे.

५. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्य www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संकेतांक २०२५०७०९११३१५५१०१७ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने सांक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसारव नावाने.

(वैभव ग.कोष्टी)
कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत -

१. मा.मंत्री, सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण यांचे खाजगी सचिव
२. मा.राज्यमंत्री, सार्वजनिक आरोग्य व कुटुंब कल्याण यांचे खाजगी सचिव
३. सचिव-१ व २, सार्वजनिक आरोग्य विभाग, मंत्रालय, मुंबई यांचे स्वीय सहाय्यक
४. सचिव, वैद्यकीय शिक्षण व औषधी द्रव्ये विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
५. सचिव, महिला व बाल विकास विभाग, मंत्रालय, मुंबई
६. सर्व संबंधीत सदस्य (आयुक्त, आरोग्य सेवा आयुक्तालयामार्फत)
७. आयुक्त, आरोग्य सेवा तथा अभियान संचालक, राष्ट्रीय आरोग्य अभियान, मुंबई
८. संचालक-१, आरोग्य सेवा आयुक्तालय, आरोग्य भवन, मुंबई
९. संचालक-२, आरोग्य सेवा संचालनालय, पुणे
१०. अतिरिक्त संचालक, आरोग्य सेवा कुटुंब कल्याण, पुणे
११. जिल्हाधिकारी (सर्व)
१२. आयुक्त, महानगरपालिका (सर्व)
१३. उपसंचालक, आरोग्य सेवा (सर्व)
१४. जिल्हा शल्य चिकित्सक, सामान्य रुग्णालय (सर्व)
१५. वैद्यकीय अधिक्षक, ग्रामीण रुग्णालय/उप जिल्हा रुग्णालये (सर्व)
१६. जिल्हा आरोग्य अधिकारी (सर्व)
१७. महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२ (लेखापरीक्षा) मुंबई/नागपूर
१८. महालेखापाल, महाराष्ट्र १/२ (लेखा व अनुज्ञेयता) मुंबई/नागपूर
१९. अधिदान व लेखाधिकारी, मुंबई
२०. निवासी लेखापरिक्षा अधिकारी, मुंबई
२१. जिल्हा कोषागार अधिकारी (सर्व)
२२. निवडनस्ती (कु.क)